

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

תאריך: ל' ניסן, תשע"ב 22/04/2012

סומן: כ-10-8040

לכבוד

פרופ' עוזד שריג	פרופ' יוג'ין קנדל
הממונה על שוק ההון במשרד האוצר	ראש המועצה הלאומית לכלכלה
פרופ' שמואל האוזר	מר דוד זקן
יו"ר הרשות לניירות ערך	המפקח על הבנקים
עו"ד אבי ליכט	פרופ' דייוויד גילה
המשנה ליועץ המשפטי לממשלה	הממונה על ההגבלים העסקיים

נכבדיי שלום רב,

הנדון: אימוץ המלצות וועדת הריכוזיות על ידי ממשלת ישראל

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן: התנועה) הריני לפנות אליך כדלקמן:

1. היום ניצבה הממשלה למול נקודת הכרעה משמעותית בהיסטוריה של מדינת ישראל. בפעם הראשונה ב-64 שנות קיומה נוהל בישראל דיון רציני, מעמיק ויסודי על מבנה המשק, ריכוזיות השליטה בו והשלכותיה, וזאת להבדיל ממדינות רבות שלא טיפלו בסוגיות אלו עד לאחר קריסת המערכות הפיננסיות שלהן.
2. ועדת הריכוזיות שמינה ראש הממשלה קבעה כי קיימת רמת ריכוזיות חריגה בישראל המשפיעה על איכות החיים של כולנו. כדברי ראש הממשלה "בישראל קיימת תופעה של ריכוזיות הדורשת המלצות וטיפול משמעותיים יותר". "ריכוז הכוח הכלכלי במספר ידיים ומשפחות הינו תופעה רעה לאזרחי מדינת ישראל, רעה להתפתחותה הכלכלית של המדינה ורעה לדמוקרטיה"- הוסיף שר האוצר שטייניץ.
3. אפילו גורמים חיצוניים כקרן המטבע העולמית מתחו ביקורת על הריכוזיות במשק הישראלי והביעו חשש מקריסת קבוצה עסקית- "סיכון ריכוזיות האשראי הוא בעל ההשפעה הגבוהה ביותר על הון הבנקים", ואף בנק ישראל בדו"ח השנתי קבע כי הסיכון הגדול ביותר לבנקים הוא ריכוזיות האשראי.

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

4. על אף דברים נכוחים אלו, המלצות הוועדה הסופיות רוכזו מהמלצות הביניים וספק רב אם עומדות אף במינימום ההכרחי. נותרנו באותה אוליגרכיה של 25 משפחות השולטות ברוב ההון במשק. היה מקום להחמיר ולאסור לחלוטין החזקות צולבות בין נכסים פיננסיים לנכסים ריאליים ללא התניות, לפרק בצורה מלאה את פירמידות השליטה, ובכך להחזיר את הבעלות על כספי הציבור לבעלים האמיתיים- הציבור.
5. היום, שרי הממשלה נדרשו למלא את חובתם כנציגי הציבור הרחב בישראל, ולאשר את תהליך הסדרתן של מסקנות הוועדה בדרך של חקיקה.
6. אך בעוד שעצם הסדרת סוגיית הריכוזיות באמצעות חקיקה הינו הישג חשוב, הרי שנוסח החלטת הממשלה מעלה חששות בנוגע להמשך הפעילות בנושא.
7. נוסח החלטה מסמיך צוות מקצועי בראשות ראש המועצה הלאומית לכלכלה פרופ' יוג'ין קנדל והממונה על שוק ההון פרופ' עודד שריג. צוות זה אמור לסייע לראש הממשלה, שר האוצר ושר המשפטים לנסח תזכיר חוק בנושא (להלן- השרים). מכיוון שהחלטה מסמיכה את השרים לבצע התאמות ותיקונים בהמלצות, **בלא לקבוע כל מגבלה על עצמת התיקונים**, הרי שהצוות המקצועי יידרש לחוות דעה בכל תיקון שיתבקש על ידי השרים.
8. החשש העיקרי עולה מכך שפרופ' קנדל ופרופ' שריג החזיקו בדעת מיעוט בכל הקשור לאחת ההמלצות החשובות ביותר הנוגעת לפירוק פירמידות השליטה. לשיטתם, יש לאפשר את אי הכללתן של חברות אג"ח שנמצאות בראש המבנה הפירמידאלי במניין השכבות בפירמידה, וזאת בניגוד לעמדת רוב חברי הוועדה שקבעו כי יש להכלילן. אם הייתה מתקבלת דעתם, הרי שפירמידת השליטה הגדולה ביותר, המחזיקה כיום בלמעלה מ-200 חברות- IDB, הייתה נדרשת לשינויים קוסמטיים בלבד, שכן הייתה יכולה לשמור על שכבת חברות הבת של חברות ההשקעה העיקריות שלה- דיסקונט השקעות, כור וכלל תעשיות. בכך היה כדי לשים את מסקנות הוועדה כלעג לרש.
9. יתרה מכך, הצוות המקצועי חסר את הממונה על התקציבים, מר גל הרשקוביץ' שהציג דעת מיעוט הפוכה בנושא, וטען כי יש להטיל הגבלות מחמירות יותר בכל הקשור למבנים פירמידאליים. לשיטתו היה מקום להגביל גם פירמידות קיימות לשתי שכבות בלבד, וזאת בניגוד לדעת הרוב שקבעה כי פירמידות קיימות יוכלו לשמור על מבנה פירמידאלי של שלוש שכבות. לא למותר לציין כי אם עמדתו הייתה מתקבלת הרי שחברת IDB הייתה נדרשת לשינוי מהותי, תוך השטחה פירמידת השליטה לשתי רמות בלבד.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

10. כך שלמעשה עולה חשש כי ההרכב שנבחר על מנת לתמוך מקצועית בניסוח תזכיר החוק אינו מאוזן מבחינת אחת המלצות החשובות ביותר בדו"ח הוועדה, ויש חשש כי במהלך הדיונים המקצועיים בגיבוש תזכיר החוק המלצת הוועדה תרוכך.

11. דברי ההסבר להחלטת הממשלה חסרים את המלצת הוועדה לתמוך ולקבע בחוק את מגבלות ההשקעה שהוביל אגף שוק ההון, שקובעות רף עליון לאחוז הכספים שרשאים גופים מוסדיים להשקיע בקבוצות לוויים מתוך סך השקעותיהם. ראוי לציין כי אף המלצות אלו מרוככות ומקלות ביחס למקבילותיהן בשוק הבנקאות.

12. המלצה זו הינה אחת המלצות המשמעותיות בדו"ח, שכן היא מבקשת לקבע בחוק את ההגנה על כספי הציבור, לרבות כספי הפנסיה, והשמטתה מעלה חשש כי לא תקודם על ידי הצוות המקצועי וועדת השרים. יש לוודא כי המלצה חשובה זו לא תמוסמס ותעוגן בחקיקה.

13. עיגון החלטות הוועדה בחקיקה מקבלת משנה חשיבות לאור הדיווחים המתפרסמים בתקשורת על גירעון אפשרי של 4%-5% בתקציב המדינה, בשווי של מיליארדי שקלים. סגירת הגירעון אפשרית בשתי דרכים- צמצום ההוצאה הציבורית, דרך פעולה שאינה רלבנטית לאור הסכמי השכר שנחתמו לאחרונה במגזר הציבורי וההוצאות הצפויות בגין אימוץ מסקנות וועדת טרכטנברג, או העלאת מיסים. אף חלופה זו אינה ריאלי, שכן נדמה כי מדינת ישראל הגיעה קרוב למיצוי יכולת גביית המיסים, אזרחי ישראל כבר נאנקים תחת עול ההוצאות, והעלאת המיסוי תפגע בעיקר בשכבות החלשות.

14. אי לכך, האופציה המועדפת, מבלי לקצץ בתקציבי משרדי הממשלה או גביית מסים, שכאמור פוגעת בשכבות החלשות הינה עידוד הפעילות העסקית במשק, וזאת תושג על ידי עידוד התחרות.

15. בפני חברי הצוות המקצועי שנועד לסייע לוועדת השרים בגיבוש וניסוח תזכיר החוק ניצבת הזדמנות היסטורית לעצב את אופיו של המשק הישראלי בשנים שיבואו. כתברי הוועדה שישבה על המדוכה ולאחר שנה וחצי הפיקה דו"ח בעל המלצות ברורות, מחויבים חברי הצוות המקצועי לפעול למימוש המלצות כרוחן וכלשונו, ללא משוא פניות וללא כניעה ללחצים חיצוניים.

16. חברי הצוות המקצועי הם שומרי הסף של מדינת ישראל. עליהם להכריע האם יאפשרו למשק להיות מובל על ידי אוליגרכיה של כ-25 משפחות השולטות בנכסי הציבור דרך הפירמידות

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

וההחזקות הצולבות, או שהשוק הישראלי יהפוך לשוק מבוזר ותחרותי, המאפשר הזדמנות שווה לכל.

17. מבחן התוצאה טמון בנוסח החקיקה, והתנועה למען איכות השלטון קוראת חברי הצוות המקצועי, שומרי הסף, למלא את תפקידם ולעמוד על המשמר.

בכבוד רב,

נילי אבן-חן, עו"ד
מנהלת מחלקת כלכלה ומחקר

עמרי בן חורין
מחלקת כלכלה ומחקר

העתקים

גל הרשקוביץ' - הממונה על התקציבים במשרד האוצר
ד"ר קרנית פלוג - המשנה לנגיד בנק ישראל

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il